

++++++
 + + + + +
 + + + + +
 + + + + +
 + + + + +
 + + + + +
 + + + + +
 + + + + +
 + + + + +
 + + + + +
 + + + + +
 + + + + +
 + + + + +

Ministerie van Binnenlandse Zaken

*Origineel in 07.4 zaak
 RR91/7
 de 16/9*

BINNENLANDSE ZAKEN
INGEKOMEN
25 AUG. 1997
 Afdeling: KR
 Agenda: KR 97/01
 RAPPEL NA

Aan
 de Kiesraad
 Postbus 20011
 2500 EA 'S-Gravenhage

Bijlagen	Uw kenmerk	Ons kenmerk CWI97/U982	Datum 20 augustus 1997
Inlichtingen bij mevr. E.B. Pronk		Doorkiesnummer (070)3026266	
Onderwerp voorstel Nedap-Groenendaal voor nieuwe wijze van stemmen m.b.v. stemmachines met stempaneel		Departementsonderdeel Stafafdeling Constitutionele Zaken, Wetgeving en Internationale Aangelegenheden	

Geacht College,

Bij brief van 2 juli 1997 heeft Nedap-Groenendaal mij een voorstel voorgelegd voor een nieuwe wijze van stemmen middels de reeds op de markt zijnde stemmachines met stempaneel. Het idee van Nedap-Groenendaal is om deze wijze van stemmen alleen te gebruiken indien de stempanelen van de huidige stemmachines bij verkiezingen te klein blijken te zijn om alle kandidatenlijsten op te vermelden.

De nieuwe wijze van stemmen van Nedap-Groenendaal komt neer op het volgende. Van belang is dat de namen van de kandidaten niet langer op het stempaneel van de stemmachine worden vermeld, maar de kandidatenlijsten worden op een groot vel dikpapier gehangen in de klep van de stemmachine, boven het stempaneel. De kandidaten zijn hierbij per lijst genummerd. Op het stempaneel van de stemmachine worden de aanduidingen van de politieke partijen vermeld en bovendien 80 vakjes genummerd 1 tot en met 80. De kiezer dient bij het systeem in twee fasen zijn stem uit te brengen. Eerst drukt de kiezer op een vakje met een politieke partij en vervolgens op een vakje met een nummer, waarbij het nummer overeenkomt met het nummer dat de kandidaat inneemt op de kandidatenlijst van de betreffende politieke partij. Op het kiezersdisplay verschijnt vervolgens de aanduiding van de politieke partij en de naam van de kandidaat waarop is gestemd. Daarop dient de kiezer zijn stem te bevestigen dan wel te herstellen. Voor nadere informatie over de methode van stemmen verwijs ik u naar meergenoemde brief van Nedap-Groenendaal die als bijlage bij deze brief is opgenomen.

Graag verneem ik, zo mogelijk op korte termijn, de visie van de Kiesraad over de de door Nedap-Groenendaal voorgelegde wijze van stemmen. Vraag hierbij is of het systeem naar uw oordeel voldoet aan de in de Kieswet, het Kiesbesluit en de Regeling voorwaarden en

31072006

Postadres
 Postbus 20011
 2500 EA Den Haag

Telefoon (070) 302 63 02
 Telefax (070) 363 91 53

Bezoekadres
 Schedeldoekshaven 200
 2511 EZ Den Haag

Verzoeken bij beantwoording
 datum, kenmerk en
 onderwerp te vermelden

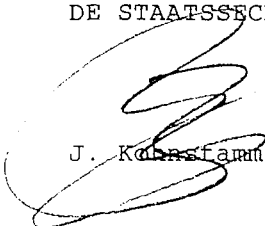
goedkeuring stemmachines 1997 gestelde voorwaarden voor stemmachines, vanzelfsprekend voor zover het hier geen technische voorschriften betreft. Belangrijk onderdeel van deze vraag is of de kiezer gemakkelijk met het systeem kan omgaan. Een ander punt is of voldaan wordt aan artikel J 15, eerste lid, van het Kiesbesluit dat bepaalt dat de lijsten van de kandidaten over wie de stemming moet geschieden op de stemmachine worden vermeld.

Mocht u van oordeel zijn dat het systeem niet aan alle hiervoor bedoelde voorwaarden voldoet, dan komt de vraag op of het wenselijk is deze voorwaarden aan te passen met het oog op de voorgelegde wijze van stemmen en mogelijke andere systemen die in het verlengde van deze wijze van stemmen liggen.

Voorts verneem ik graag uw mening over het idee van Nedap-Groenendaal om een wijze van stemmen alleen goed te keuren voor de situatie dat zich een capaciteitsprobleem voordoet. Op het eerste gezicht sta ik zelf niet positief tegenover een dergelijke benadering. Indien een systeem immers aanvaardbaar is om in een 'noodsituatie' te gebruiken, is het systeem mijns inziens ook aanvaardbaar indien zich geen capaciteitsproblemen voordoen.!

Ik zie uw reactie met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,
DE STAATSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

J. Kohnstamm

31072006

bureau voor verkiezingen

1997
Afdeling: CRW
Agenda: CWI 97/982
RAPPEL NA 97/0720

Aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken
Mr. J. Kohnstamm
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Betreft: bruikbaarheid stemmachines bij TK-verkiezing

St. Willebrord, 2 juli 1997

Geachte heer Kohnstamm,

Bij de volgende kamerverkiezing zal het elektronische stemmen met behulp van stempanelen voor ruim 80% van de kiezers worden toegepast.

Door het verhogen van het benodigde aantal ondersteuningsverklaringen is het risico dat teveel partijen meedoen waarschijnlijk weer veel kleiner geworden.

Niettemin is het nog niet geheel uit te sluiten dat de capaciteit van de stempanelen onverhoopt ontoereikend blijkt.

Dit wordt pas zodanig kort voor de verkiezing duidelijk dat redelijkerwijs geen maatregelen meer te nemen zijn.

De noodzaak een ontsnappingsmogelijkheid achter de hand te hebben blijft dus aanwezig.

Wij zijn in staat in voorkomend geval een nood-oplossing te bieden, gebruikmakend van het feit dat het Kiesbesluit inmiddels toestaat in twee fasen te stemmen, evenals de verplichting om daarbij de kandidatenlijst op te hangen om kiezers in de gelegenheid te stellen een kandidaat te vinden zonder te weten tot welke partij deze behoort.

Nadrukkelijk stellen wij dat het hierbij moet gaan om een nood-oplossing, die dan ook per situatie slechts door middel van een incidentele machtiging of ontheffing toegestaan zou moeten worden, zoals bij de toestemming tot koppeling van twee machines in 1994.

De oplossing betreft een variant van de stemwijze die reeds bij de oude stemmachines gebruikelijk is en uiteraard ook goedgekeurd.

Bij deze machines waren de op het paneel vermelde kandidaatnamen voorzien van een volgnummer.

Na gemaakte keuze werd ter controle in het display het lijstnummer en het kandidaatnummer vermeld.

Wij stellen voor om juist het omgekeerde te doen;

De kiezer kiest voor een partij en een kandidaatvolgnummer, waarna in het display lijstaanduiding en kandidaatnaam ter controle verschijnt.

Naar onze mening zelfs een duidelijke verbetering ten opzichte van bovengenoemde methode.

Voor kiezers die het kandidaatvolgnummer niet kennen wordt dan de kandidatenlijst in de stemmachine opgehangen voorzien van duidelijke volgnummers.

Het stempaneel is ingericht met de lijstaanduidingen en een numeriek toetsenbord van 1 t/m 80.

Ten departemente is reeds een voorbeeld gedeponeerd hoe e.e.a. er zou kunnen uitzien.

Groenendaal
bureau voor verkiezingen
Oude Winterswijkseweg 7, Groenlo
Postbus 6, 7140 AA Groenlo
Tel. 0544 465656
Fax 0544 462745
ABN-AMRO Bank 59.16.32.330
Postbank 840.681

reache
graag

31072006

Gaarne vernemen wij, kan het zijn op zeer korte termijn, uw opvatting over deze oplossing, waarbij de volgende vragen aan de orde zijn;

- * Stuit het inbouwen van deze voorziening, ook zonder beschikbare machtiging voor daadwerkelijk gebruik, op bezwaar bij de keuring door TNO ?
Vooroverleg heeft uitgewezen dat dit niet het geval hoeft te zijn.
Voor de voortgang van de productie van de nieuw verkochte machines is het noodzakelijk hier zeer snel duidelijkheid over te hebben.
- * Is het mogelijk eventueel gebruik in noodgeval reeds nu informeel bekend te stellen ?
Dit ter geruststelling van gemeenten. (Ja, mits).
De aanpassing van de reeds geplaatste machines kan dan gespreid geschieden en samenvallen met het geschikt maken voor twee stemmingen.
- * Is het wenselijk de eventuele goedkeuring eerst te verlenen als de situatie zich daadwerkelijk voordoet ? (Nee, tenzij).
Alle machines die in het veld staan zullen dan in de zeer korte tijd tussen kandidaatstelling en verkiezing nog moeten worden aangepast.

In de verwachting hiermee een constructieve bijdrage te leveren aan de oplossing van het onderhavige probleem en steeds voor nadere informatie beschikbaar,

hoogachtend,

J.W.Groenendaal.

31072006